

HZ. HATİCE'NİN (R.A) KISACA HAYATI

İÇİNDEKİLER

HZ. HATİCE’NİN (R.A) KISACA HAYATI	3
HZ. HATİCE ALLAH RESULÜ'NDEN	7
HZ. HATİCE'DEN OLDUĞU SÖYLENEN RESULULLAH'IN KIZLARI	9
RESULLAH'IN EN KÜÇÜK KIZI KİMDİR?	14
HZ. HATİCE, RESULULLAH (S.A.A) İLE NE ZAMAN EVLENDİ?	16
ÜMMÜ KÜLSÜM HİCRET SIRASINDA NEREDEYDİ?	17
ZEYNEP HAKKINDA BİR KAÇ NÜKTE.....	17
HZ. ALİ'YE AİT BAZI HASLETLER.....	18
MUHTEMEL BİR ÇÖZÜM YOLU	19
OSMAN'IN RUKAYYE İLE EVLENMESİNE DÂİR	20
BİR KAÇ NÜKTE	21

HZ. HATİCE’NİN (R.A) KISACA HAYATI

Büyük İslâm kadını, mu’minlerin anası, Allah Resulü’nün değerli zevcesi Hz. Hatice (r.a) hicretten 68 yıl önce, asil bir âilede dünyaya geldi. Babası Huveylid, Kureyş’in büyüklerinden ve servet sahibi birisiydi. Annesi Fâtıma ise Mekke'nin tanınmış ve iffetli kadınlarından sayılırdı.

Cahiliyet zamanında yaşamalarına rağmen böyle değerli âilede yetişen Hz. Hatice, öylesine şeref, haysiyet, iffet ve temizlik dolu bir hayat yaşıyordu ki toplum içerisinde "Tâhira" (temiz) diye meşhur olmuştu. Halbuki nefsanî heveslerini ve şeytanî arzularını gerçekleştirmesi için her türlü maddî imkana sahip idi.

O, hatta Müslüman olmadan önce dahi, insanın değer ve üstünlüğünü paraya-pula, dünya malına, ırka, makama değil, onda bulunan güzel sıfatlara, insanî ve ahlakî değerlere bağlıyordu. O gün Mekke'nin en zengin, en ileri gelen şahsiyetlerinin (Ebu Süfyan, Ebu Cehil, Akabe b. Ebi Muayt gibi) evlenme tekliflerini reddetmiş ve gözü sürekli fazilet, insanlık, dürüstlük, sadâkat vb. sıfatlara süslenmiş birisini aramış ve Allah Resulü'nü tanıyuncaya kadar başka birisiyle evlenmeye gönlü rıza göstermemişti. Fakat Resulü Ekrem’le tanıştıktan sonra, Hazret’in fakirlik ve öksüzlüğüne bakmamış, bizzat kendisi evlilik teklifinde bulunmuştu.

Hiz. Hatice’nin bir başka özelliği ise o değerli insanın nedenli akıllı, basiret ve dirayet sahibi oluşudur. Öyle ki babasını cahiliyet zamanında meydana gelen "Ficar" harbinde kaybetmesinin ardından, babasından kalan serveti büyük bir dirayet ve basiretle ticarete atmış ve gün geçtikçe servetini artırmış ve Mekke'nin en önde gelen zenginleri arasına girmişti.

Tarih Hiz. Hatice’nin serveti hakkında şöyle diyor: "Onun sadece ticaret yaptığı mallarını 80 bin deve taşıyordu. Dört yüz hizmetçi onun ticaret ve sair işlerini yürütmekle görevliydi."

Bu servete sahip olan Hiz. Hatice fakirlere, düşkünlere yardım etmeği de ihmal etmemiş ve bu adetini Resulullah’la evlendikten sonra da devam ettirmişti."

Evet, küçük bir malını kaybetmekle dünyaları yıkılan veya başkalarına en ufak bir şey verirken canları çıkan, çoğu insanların tam aksine Hiz. Hatice bütün servetini Hiz. Resulullah’ın

ayağına dökmüş ve onun yüce hedefi için sadece kendi servetini değil, canını dahi adamıştı ve o yüce hedef uğruna bütün çilelere severek katlanmıştı.

Burada Hz. Hatice'nin Hz. Resulullah'la evlenme olayına geçmeden önce şunu hatırlatmamız gerekir ki bir çok muhakkik âlim ve tarihçinin de dediği ve çeşitli delillerle ispatlamaya çalıştığı gibi, Hz. Hatice Resul-i Ekrem'den (s.a.a) önce kimseyle evlenmemiş ve bâkire olarak Allah Resulü ile ilk evliliğini gerçekleştirmiştir. Biz makalemizin sonunda bu iddiayı delilleriyle birlikte sizlere ispatlamaya çalışacağız inşallah.

Evet dediğimiz gibi Hz. Hatice uzun yıllar beklemiş ve bütün Kureyş kabilelerinin büyüklerini reddederek Resulullah gibi manevi değerlerle donatılmış birisini aramış ve karşılaştınca da bizzat kendisi evlenme teklifinde bulunmuştur. Öte yandan Allah Resulü de Hz. Hatice kendisinden bir hayli yaşlı olmasına rağmen, onda gördüğü fazilet, iffet ve insanî değerlerden dolayı onun evlilik teklifine seve-seve olumlu cevap vermiş ve evlenmiştir.

Bazı batılı yazarlar, İslam'a ve Resulullah'a olan düşmanlıklarından dolayı, Allah Resulü'nün Hz. Hatice'nin servetinden dolayı onunla evlendiği ortaya sürmüşlerdir. Halbuki Resulullah'ın hayatını az da olsa araştıranlar biliyorlar ki Resulullah'ın asla değer vermediği şeylerden birisi de dünya malı idi. Kaldı ki evlenme teklifinde bulunan, bizzat Hz. Hatice'nin kendisi idi, Resulullah (s.a.a) değil. Sonra Resul-i Ekrem'in evlendikten sonra Hz. Hatice'ye gösterdiği sevgi muhabbet ve saygı (ki bu Hz. Hatice'nin ölümünden sonra bile bütün sıcaklığıyla devam etmiş ve hatta bu durum bazı diğer hanımlarının kıskançlık duygularını kabartmış ve Resulullah'a itirazda bulunmuşlardı) en açık şekilde Allah Resulü'nün Hz. Hatice'nin serveti değil, fazilet ve insanî değerlerinden dolayı onunla evlendiğini gösteriyor. Evlendikten sonra dahi Hz. Hatice, gönüllü olarak servetini İslâm yoluna harcamış ve hiçbir zaman Resulullah bu konuda bir teklifte bulunmamıştı. Nitekim bu servetin hepsi İslâmî hedefler uğruna harcanmış ve kendilerine hiçbir şeyi biriktirmemişlerdi.

Şimdi tekrar Hz. Hatice'yle Resul-i Ekrem'in (s.a.a) evlenme olayına dönelim. Önce de dediğimiz gibi, bu iki büyük şahsiyeti birbirine yakınlaştıran ve hayatlarını birleştirmelerine vesile olan şey, asla maddî değil, tamamıyla manevî ve İlâhî sâiklerden ibaretti. Şimdi bu iddiamızı kanıtlayan delillerden sadece bir kaçını sizlere aktarmakla yetineceğiz:

1-Hz. Hatice'nin kölesi olan ve Hz. Muhammed'le (s.a.a) ticaret seferine çıkan Meysere isimli zat, yolculuk esnasında Kureyş Eminî'nde gördüğü kerametleri ve Şam rahibinden onun hakkında duyduğu sözleri Hatice'ye anlatırken Hz. Muhammed'e karşı içinde aşırı bir sevgi duyarak şöyle diyordu: "Yeter artık Meysere! Muhammed'e karşı sevgimi iki kat artırdın; git seni azâd ettim; karın da senin olsun; ayrıca iki yüz dirhem, iki at ve bir kıymetli elbiseyi sana bağışladım." Ondan sonra Meysere'den duyduklarını Arap bilgini Varaka b. Nevfel'e anlatıyor; Nevfel de: "Bu kerametlerin sahibi Arabî Peygamber'dir" diyordu.

2-Bir gün Hz. Hatice evinde oturmuş, cariy ve köleleri etrafını sarmıştı. Bir Yahudi âlimi de o mecliste bulunuyordu. Bu sırada Kureyş genci (Hz. Muhammed (s.a.a)) Hatice'nin evinin yanından geçiyordu. Yahudî âliminin gözü Peygamber'e ilişti. Peygamber'den birkaç dakikalığına meclise katılmasını istedi. Resul-i Ekrem (s.a.a) Yahudî âliminin ricası üzerine meclise katıldı. Hz. Hatice Yahudî âlimine dönerek şöyle dedi: "Eğer onun amcaları senin bu soruşturma ve teftişlerinden haberdar olurlarsa, kuşkulandır ve kötü bir tepki gösterirler; çünkü onlar yeğenleri hususunda Yahudîlerden korkuyorlar." Yahudî âlimi bu sözleri duyunca "Sen ne diyorsun? Muhammed'e kim zarar verebilir? Oysa Allah onu, nübüvvetin hatmi ve halkın hidâyeti için seçmiştir" dedi. Hatice, "Onun böyle bir makama erişeceğinin delili nedir?" diye sorunca, o şu cevabı verdi: "Ben ahir-üz zaman peygamberinin alametlerini Tevrat'ta okumuşum. Onun alametlerinden bazıları şöyledir: Onun babası ve annesi ölür; ceddî ve amcası onu himayeleri altına

alırlar. O Kureyş'ten bir kadınla evlenir." Sonra Hatice'ye dönerek şöyle dedi: "Ne mutlu onun eşi olma iftiharını elde eden kadına!"

3-Arap bilginlerinden olan Hatice'nin amcazadesi Varaka'nın Ahdeyn (Tevrat ve İncil) kitapları hakkında çok bilgisi vardı. Varaka defalarca şöyle demişti: "Kureyş'ten bir kişi, Allah tarafından insanları hidayet etmek için görevlendirilecek ve Kureyş'in zengin kadınlarından biriyle evlenecektir." Hatice de Kureyş'in zengin kadınlarından olduğu için Varaka ara sıra ona, "Bir gün gelir ki yeryüzünün en üstün, en şerefli erkeğiyle evlenirsin" diyordu.

4-Bir gece Hz. Hatice rüyasında güneşin Mekke üzerinde döndüğünü ve yavaş yavaş aşağı inerek onun evine girdiğini gördü. Rüyasını Varaka'ya anlattı. Varaka onun rüyasını şöyle tabir etti: "Şöhreti âlemi tutacak büyük birisiyle evleneceksin."

İşte bütün bunlar ve Allah Resulü'nün harikulade şahsiyeti ve manevî faziletleri, Hz. Hatice'nin yıllardır düşlediği ve o yaşa kadar beklediği yegâne insanı ona tanıtmıştı. Hz. Hatice, bilahare Hz Muhammed (s.a.a) ile evlenmeye karar vererek, bir vasıtayla bu arzusunu ona bildirdi. Resul-i Ekrem de, onda olan değerleri, onun fazilet, iffet ve dirayetini bildiği için bu isteğine olumlu cevap verdi.

Evlenmenin nasıl gerçekleştiği hakkında tarihçiler şöyle yazıyorlar: Hz. Hatice'nin bizzat kendisi bu evliliğe meyilli olduğunu açıklayarak şöyle demişti: "Amca oğlu! Ben senin kendi kavmin arasında olan izzet ve azamet, doğruluğun emanettarlığın ve güzel huyun için seninle evlenmek istiyorum." Kureyş'in Emîni de ona şöyle cevap vermişti: Amcalarıma haber verip onlara danışmam gerekir." Bu bazı tarihçilerin yazdığıdır. Fakat tarihçilerin çoğu Hz. Hatice'nin mesajını Aliyye kızı Nefise'nin şu şekilde Peygamber'e ulaştırdığını yazıyorlar:

"Ya Muhammed! Niçin hayatını temiz bir eşle aydınlatmıyorsun? Eğer seni güzelliğe servete, şerâfet ve izzete davet edersem kabul eder misin? Peygamber: "Kimi kastediyorsun?" deyince, "Hatice'yi" diye cevap verdi. Peygamber şöyle buyurdu: "Hatice bu işe razı olur mu? Onunla aramızda çok fark vardır! Nefise, "Ben onu razı ederim; yeter ki sen bir vakit tayin et de Hatice'nin vekili Amr b. Esed ile senin akrabaların bir araya toplansınlar ve nikah merasimini yerine getirsınler" dedi.

Resul-i Ekrem bu hususta değerli amcası Ebu Talib'e danıştıktan sonra, Kureyş büyüklerinin de katıldığı görkemli bir toplantı düzenlendi. Önce Ebu Talip Allah'a hamd ü senâyla başlayan bir hutbe okuyarak yeğenini tanıttı. Ardından Hatice'nin akrabalarından olan Varaka b. Nevfel de bir hutbe okuyarak Hz. Muhammed'in ve kavminin üstünlük ve fazlını itiraf edip bu evliliğe razı olduklarını ilan etti. Nikah akdi okundu ve mihriye olarak dört yüz dinar veya bazı rivâyetlere göre yirmi deve tayin edildi ve böylece izzet, fazilet ve saâdet dolu bir hayatın temeli atılmış oldu.

Bu mübârek evlilik takriben 15 yıl sürdü ve Hz. Hatice 65 yaşında iken gözlerini dünyaya kapadı ve şeref, izzet ve iftihar dolu bir hayatı geride bıraktı. Hz. Resul-i Ekrem (s.a.a), Hz. Hatice hayatta olduğu müddetçe başka biriyle evlenmemiş ve ona olan sonsuz saygı ve muhabbetini böylece ortaya koymuştu.

Hz. Hatice, Resul-i Ekrem (s.a.a) peygamberliğe seçilir seçilmez ona iman etmiş ve böylece ilk Müslüman kadın olma iftiharını da diğer iftiharlarına eklemişti. O yüce kadın, Allah Resulü'ne (s.a.a) iman ettikten sonra dâima Resulullah'ın yanında olmuş ve bu büyük görevinde var gücüyle ona yardımcı olmaya çalışmıştı. Bu doğrultuda bütün kınamalara, bütün çilelere, işkencelere katlanmış ve uzun müddet Mekke'de ilk Müslüman olan erkek Hz. Ali (a.s) ile birlikte tek başlarına Resulullah'ın yanında yer alarak, onunla birlikte müşriklerin gözü önünde Mescid-ül Haram'da namaza durmuş ve bütün bir küfür ve şirk cephesine karşı durmuşlardı.

Hız. Hatice'nin bir başka özelliği, Allah Resulü'nün mübarek neslinin ondan devam etmesidir. Zira Hz. Mâriye hariç (ki onun oğlu İbrâhim küçük yaşta vefat etmiştir) diğerk hanımlarının hiçbirisinin çocuğu olmamıştır.

Evet Hz. Hatice, Fâtıma gibi bir evladı dünyaya getirme saadetine nâil olmuş ve Resulullah'ın mübarek nesli kendisinden devam etmiş ve hepsinden önemlisi on bir masum imamın büyük annesi olma şerefini kazanmıştır. Hz. Hatice'nin erkek evlatları ise küçük yaşta dünyadan gitmiş ve yaşamamışlardır. Hz. Hatice'ye isnâd edilen Zeynep, Ümm-ü Külsüm ve Rukayye isimli kızlar hakkında ise ihtilaf vardır. Bazıları onların da Hz. Hatice ve Hz. Peygamber'in evlatları olduğunu söylemiş; bazıları ise Hz. Hatice'nin önceden başkalarıyla evlendiğini söyledikleri için onların Hz. Hatice'nin önceki kocalarından olduklarını ve böylece Hz. Muhammed'in üvey evlatları olduğunu söylemişlerdir. Ancak sonra da ispatlayacağımız üzere Hz. Hatice önceden evlenmediği için bu görüş yanlıştır.

İnşallah delilleriyle ispatlayacağımız üzere bu kızlar Hz. Hatice'nin kız kardeşi "Hâle"nin kocasının kızlarıdır ki kocasının vefat etmesi üzerine onlarla birlikte bacısı Hz. Hatice'nin himayesi altına girmiş; daha sonra Hâle de vefat edince Hz. Hatice'nin kefaleti altında kalan kızlar, Hz. Hatice Resulullah'la evlendikten sonra Allah Resulü'nün kefaleti altına girmiş ve onların saâdet hânelerine intikal etmişlerdir. Biz, konunun dağılması için bu bölümü makalenin sonunda ayırayeten ele alıp delilleriyle birlikte ispatlamaya çalışacağız.

Burada Hz. Hatice'nin makam ve faziletinin daha iyi anlaşılması için Resulullah'ın bazı hadislerini nakletmeği uygun buluyoruz:

Bir hadisinde şöyle buyurmuştur: "Hatice cennetin faziletli kadınlarındanır."

Hız. Ali (a.s) den şöyle nakledilmiştir: "Resulullah (s.a.a) bir gün hanımlarının yanında Hatice'den söz ederek ağladı. Buna kıskanan Âişe: "Beni Esed'in şu kırmızı, ihtiyar kadınının neyine ağlıyorsun? Allah sana daha genç birisini nasip etmemiş mi?" diye itirazda bulundu. Allah Resulü buna çok rahatsız oldu; öyle ki başının tüyleri titremeye başladı ve şöyle buyurdu: "Hayır Allah'a andolsun ki, Hatice'den daha iyisini bana nasip etmemiştir. O, korku ve buhran dolu bir zamanda bana iman etti ve İslâm yolunda her türlü fedakarlıktan ve bana yardımdan geri durmadı."

Yine şöyle buyurmuştur: "Allah'a andolsun ki, Allah bana Hatice'den daha iyisini nasip etmemiştir; her kes beni inkar ettiği sırada, o bana iman etti. Her kes beni yalanladığı zaman, o beni tasdik etti. İnsanlar beni mallarından mahrum bıraktıkları sırada, o, kendi servetiyle benim yardımına koştı. Allah, ondan bana evlat nasip etti (başka hanımlarımdan değil)."

Evet Allah Resulü Hz. Hatice'yi vefatından sonra da hiçbir zaman unutmaz ve hatta Hatice'nin dostları ve arkadaşlarına dahi fevkalade saygı gösterir ve sürekli onlara hediyeler gönderir ve iyilikte bulunurdu.

Hız. Hatice'ye fazilet ve üstünlük olarak bu yeter ki Allah-u Teâla Cebrail (a.s) vasıtasıyla ona selam gönderiyordu. Bunu son olarak vereceğimiz ziyâret metninde görebilirsiniz.

Evet Allah Resulü'nün gözünde böyle yüce bir makam ve değer sahibi olan ve onun en büyük yardımcılarından sayılan birisinin, ayrılığı ve vefatı da pek tabiidir ki onun derinden yaralanmasına ve üzülmesine neden olsun. Nitekim de öyle olmuş ve Resulullah (s.a.a) Hz. Hatice ile birlikte, diğerk büyük hâmisî Hz. Ebu Talib'i de aynı yılda kaybedince o yıl "Hüzün Yılı" diye adlandırılmıştır.

Artık iki büyük hamî, âhiret yurduna göçmüş, ama her biri yerine bir diğerk hâmiyi bırakıp gitmişlerdi. Ebu Talip, oğlu Hz. Ali'yi (a.s) ve Hatice, kızı Hz. Fatıma'yı (a.s). Artık bu görev onların omuzlarına ağırlık etmekteydi.

Allah Resulü hastalanıp ölüm döşeğine düşen Hz. Hatice'nin başucuna gelip onu şöyle müjdelemişti: "Ey Hatice, sevin ki Allah seni İmran kızı Meryem ve Firavun'un zevcesi Asiye'yle eşit kılmıştır."

Allah'ın selamı rahmet ve bereketi o yüce İslâm kadınının üzerine olsun ve bizi onun ve kızı Fâtıma'nın, kocasının ve evlatlarının yolundan ayırmasın ve kıyamette şefaatlerine nâil eylesin.

Evet Hz. Hatice, hayatının bütün yönleriyle, iffeti, hayası, takvâ ve temizliği, ibâdet ve itâati, fedakarlık ve dünyaya meyilsizliği, kocasına olan itâat ve teslimiyeti ve Allah yolunda ona yardımıyla ve bilahare yetiştirdiği evlatlarıyla bizler için büyük örnektir.

Burada son olarak hem Hz. Hatice'nin faziletlerini daha iyi anlamak, hem de onu ziyâret etmek için Hz. Hatice için nakledilen şu ziyâretnameyi de tercümesiyle birlikte huzurunuzda takdim ediyoruz:

"Selam olsun sana, ey mü'minlerin anası. Selam olsun sana, ey Resullerin efendisinin zevcesi. Selam olsun sana, ey dünya kadınlarının efendisi olan Fâtımet-üz Zehrâ'nın anası. Selam olsun sana, ey ilk iman eden kadın. Selam olsun sana, ey malını, servetini Seyyid-ül Enbiyâ'nın yardımında sarfeden, ona elinden gelen hiçbir yardımı esirgemeyen ve düşmanlar karşısında onu müdâfaa eden. Ey Cebrâil'in kendisine selam verdiği ve yüce Allah'tan kendisine selam getirdiği kimse. Ne mutlu sana Allah'ın verdiği fazl-u ihsandan dolayı. Allah'ın selamı, rahmet ve bereketi senin üzerine olsun."

HZ. HATİCE ALLAH RESULÜ'NDEN BAŞKASIYLA EVLENMEMİŞTİR

Önceden de hatırlattığımız gibi, bu bölümde Hz. Hatice'nin Resulullah'tan başkasıyla evlenmediği görüşünü ispatlamaya çalışacağız.

Bazı tarihçiler, Allah Resulü'nün evlendiği hanımlarının (Âişe hariç) hepsinin dul olduğunu, Hz. Hatice'nin ise, Peygamber'den önce, Atiq b. Âbid-il Mahzûmî ve Ebû Hâle et-Temîmî, isimli iki şahısla evlendiğini, hatta bunlardan evlat sahibi olduğunu ileri sürmüşlerdir.

Ancak biz bu rivâyetlerin doğruluğundan şüpheliyiz ve bunların uydurulmasında, daha çok siyasi emellerin yattığını ve bazıları için fazilet ve üstünlük üretmenin amaçlandığını düşünmekteyiz. Bu konudaki bazı delillerimizi kısaca şu şekilde sıralayabiliriz:

1-Her şeyden önce bu rivâyetleri inceleyen bir kimse, onların arasında bir çok çelişki ve ihtilafların bulunduğunu açıkça görebilir. Örneğin, bazı rivâyetlerde Ebû Hâle künyesini taşıyan şahsın isminin "Nebbâş b. Zurâre", bazısında "Zurâre b. Nebbâş", bazısında "Hind", bazısında ise "Mâlik" olduğu geçmektedir. Bazı rivâyetler onun sahâbî olduğunu, bazısı ise olmadığını ileri sürmektedir. Bazısı onun Atiq'ten önce, bazısı ise sonra Hz. Hatice'yle evlendiğini söylüyor. Sonra rivâyetler, Hz. Hatice'nin bu kişilerden "Hind" isminde bir çocuğunun olduğunu ileri sürmüş, ancak bazısı bu çocuğun kız çocuğu olup Atiq'e ait olduğunu, bazısı ise erkek çocuğu olup diğer kocasına ait olduğunu ileri sürmüşlerdir. Yine erkek olduğunu iddia eden rivâyetlerin bazısında bu

çocuğun tâûn hastalığından öldüğü, bazısında ise Cemel savaşında Hz. Ali'nin cephesinde şehid düştüğü iddia edilmiştir.^{1[1]}

2-Bu iddiaların aksini iddia ve rivâyet eden âlimler ve tarihçiler de vardır: İbn-i Şehrâşub Menâkıb-ı Âl-i Ebi Talib kitabında şöyle diyor: "...Ahmed Belâzurî, (Ensâb-ul Eşraf kitabında, Ebulkâsım Kûfî (El-istiğâse) kitabında, büyük Şia âlimi Seyyid Murtaza "Eş-Şâfi" kitabında, Şia'nın bir diğer büyük âlimi Ebu Cafer Tûsî (Telhis-üş Şâfi) kitabında, Allah Resulü'nün Hz. Hatice'yle bâkire olduğu halde evlendediğini rivâyet etmişlerdir. Ayrıca "El-Envâr-u vel-Bide" isimli kitapta Rukayye ve Zeyneb'in Hatice'nin kız kardeşi Hâle'nin kızları olduğu görüşü de bu naklettiğimiz rivâyeti güçlendirmektedir.^{2[2]}

3-Ebulkâsım Kûfî yine kitabında şunları kaydetmektedir:

"Eser sahipleri ve haber nakilcilerinin (tarihçilerin) umum, husus hepsi icmaî bir şekilde şöyle rivâyet etmişlerdir: "Kureyş eşrâfı, büyükleri ve zenginlerinden, Hatice'yle evlenmek için ona talip olmayan kalmadı; ancak o, onların hepsini reddetti ve hiçbirisiyle evlenmedi. Sonradan Resulullah (s.a.a) ile evlendiğinde, Kureyş kadınları ona öfkelenerek küstüler ve şöyle dediler: "Kureyş'in eşrâfı ve emirleri sana talip oldular; fakat sen onların hepsini reddedip Ebu Tâlib'in parasız, malsız, yetim ve fakir yeğeniyle evlendin?!"

Şimdi, böyle bir konuma sahip olan Hatice'nin, Kureyş büyüklerini ve eşrâfını bırakıp da Temimli bir bedeviyle evlenebileceğini hangi akıl sahibi ihtimal verebilir? Görüş ve teşhis sahibi kimseler bunu en muhal, en itibarsız sözlerden saymazlar mı?!"^{3[3]}

4-Maddî, manevî hiçbir değer, şan ve şöhrete sahip olmayan bir bedeviyle evlenmesi, kendilerini reddeden Hatice'yi yermek, onu küçümseyip alay etmek için Kureyşlilerin elinde en iyi bir koz ve en güzel bahane değil miydi? Resulullah'la evlendiğinde olduğu gibi. Halbuki hiçbir kaynakta böyle bir şeye rastlanmamıştır.

Bazıları, Haris b. Ebî Hâle isimli birisinden bahsederken, onun Hatice'nin oğlu olduğu ve Mekke'de Allah Resulü davetini ilk açığa vurduğunda, Müslümanların verdiği ilk şehid olduğunu iddia etmiş ve bunu, Hz. Hatice'nin önceden başka birisiyle evlendiğine delil olarak göstermeğe çalışmışlardır.^{4[4]}

Buna cevabımız şudur ki evvelâ bu şahsın Hz. Hatice'nin oğlu olduğu iddiası hiçbir delile dayanmamaktadır ve zâhiren Hz. Hatice'nin Ebu Hâle isminde birisi ile evlendiği rivâyetine dayanmaktadır. Biz de zaten bunun yanlış olduğunu ispatlamağa çalışmaktayız.

Saniyen "Haris" denen bu şahsın ilk İslâm şehidi olduğu iddiası da doğru değildir; zira bu iddiayla çelişen bir çok meşhur rivâyet mevcuttur. Örneğin İbn-i Abbâs'tan şöyle rivâyet edilmiştir. "Ammâr'ın babası ve annesi öldürüldüler ve o ikisi Müslümanlardan ilk şehid düşen kimselerdir."^{5[5]}

Yine sahih bir senetle şöyle rivâyet edilmiştir:

"İslâm'da ilk şehid Sümeyye'dir (Allah ona rahmet eylesin.)"^{6[6]}

Aynı şey Mücahid'den de nakledilmiştir.^{7[7]}

1-Bu rivâyetler ve aralarındaki ihtilaflar için şu kaynaklara bakılabilir: El-Evâil, C.1, S.159, El-İsâbe, C3, S.611-612, Üsd-ül Gâbe, C1, S.12-13-17, Es-Siret-ül Halebiyye, C.1, S.140, Niseb-u Kureyş (Mus'ab Zübeyri), S.22, Kâmus-ür Ricâl, C.10, S.431.

2-Menâkıb-u Âl-i Ebi Tâlib, C.1, S.159, Bihâr-ül Envâr, Ricâl-ül Mâmeqânî ve Kâmûs-ur Ricâl kitaplarında da aynı şey nakledilmiştir.

3-El-İstiğâse, C.1, S.70.

4-El-Evâil, C.1, S.311, El-İsâbe, C.1, S.293.

5-Sıffin (Minqarî), S.325.

6-El-İsâbe, C.4, S.335, Tabaqât (İbn-i Sa'd), C.8, S.193.

7-El-İstîâb, (El-İsâbe'nin hamisinde), C.4, S.331, El-Evâil, C.1, S.312.

Bazıları, Sümeyye'nin ilk kadın şehid, Haris'in ise ilk erkek şehid olduğunu iddia etmek istemişlerse de bu iddia da geçersiz bir iddiadır; zira evvela İbn-i Abbas'ın rivâyeti gereği ilk erkek şehid de Ammar'ın babası Yâsir'dir. Saniyen şehid kelimesi bir çok diğer kelime gibi Arapça'da kadın erkek arasında müştereken kullanılan bir kelimedir. Nitekim yukarıda naklettığımız rivâyette aynı Sümeyye için şehid tabiri kullanılmıştı.

HZ. HATİCE'DEN OLDUĞU SÖYLENEN RESULULLAH'IN KIZLARI

Eb-ul As b.Rabi' ve Osman b. Affân ile evlendikleri söylenen Zeynep, Rukayye ve Ümm-ü Külsüm isimli kızlara gelince, bunların da yine bir çokları tarafından Resulullah'ın Hz. Hatice'den dünyaya gelen kızları olduğunu, birisinin Ebul'âs b. Rabi' ile diğerlerinin de Osman b. Affân ile evlendikleri iddia edilmiş ve daha çok bu görüş şöhret kazanmıştır. Fakat bize göre bu iddia da doğru değil ve söz konusu kızlar Resulullah'ın gerçek kızları değildir.

Bu görüşümüzün delillerini de aşağıda kısaca açıklamaya çalışacağız:

Evvela bu görüşü reddeden ve başka bir görüş ileri süren tarihçiler, de vardır. Ebulkâsım Kûfî ve diğer bazıları şöyle kaydetmişlerdir: "Hatice'nin "Hâle" isminde bir kız kardeşi vardı. Benî Mahzûm kabilesinden birisi onunla evlenince onun için "Hâle" isminde bir kız çocuğu doğurdu. Hatice'nin bacası bu adamdan ayrıldıktan sonra bu sefer Benî Temim kabilesinden Ebu Hind isminde birisiyle evlendi; onun için de "Hind" isminde bir çocuk doğurdu. Beni Temim'den olan bu adamın Hâle'den başka bir eşi daha vardı ki ondan da Zeynep ve Rukayye isminde iki kız çocuğu oldu; sonra Zeynep ve Rukayye'nin anneleri, ardından da babaları vefat etti; bunun üzerine Hâle'nin o adamdan olan Hind isimli çocuğu babasının kabilesine döndü. Ortada kalan "Hâle" ve kocasının iki çocuğu Zeynep ve Rukayye'yi de Hz. Hatice kendi yanına aldı. Sonradan Hz. Hatice Resulullah'la evlenip, Hâle de vefat edince Zeynep ve Rukayye isimli çocuklar Hz. Hatice ve Resulullah'ın kefâleti altına girdiler... Öte yandan Araplar, üvey evladı da gerçek evlat telakki ettikleri için bu iki kız da Resulullah'ın kızları olarak anılmaya başlandı. Halbuki bunlar Peygamber'in değil, Hâle'nin kocası Ebu Hind'in kızları idiler..."^{8[8]}

Görüldüğü gibi Hz. Hatice'ye isnad edilenler, bacası hakkında söylenenlere bir çok açıdan benzerlik arz etmektedir. Belki de Hz. Hatice hakkında (kasıtlı veya kasıtsız) yapılan yanlışların bir çoğu da buradan kaynaklanmaktadır.

Saniyen, söz konusu kızların Peygamber'in (s.a.a) kızları olduğunu iddia edenlerin kendilerinin naklettikleri rivâyetler arasında akıl almaz çelişkiler mevcuttur; mesela bir taraftan şöyle rivâyet ediyorlar: "Rukayye ve Ümmü Külsüm cahiliyyet zamanında "Ebu Leheb'in iki eli kurusun; kurudu da" âyeti nazil olduğunda, Ebu Leheb ve eşi, babalarının dinine girdiklerini gerekçe göstererek çocuklarına Resulullah'ın kızlarını boşamalarını emrettiler; onlar da henüz cinsel bir ilişkide bulunmadan eşlerini boşadılar. Ardından Osman b. Affân Rukayye ile evlenip onunla birlikte Bi'setin beşinci yılında Habeşe'ye hicret etti. O sırada hamile olan Rukayye, geminin içerisinde çocuğunu bir kan pıhtısı halinde düşürdü. Daha sonra Habeşe'den döndüklerinde Medine'de vefat etti."^{9[9]}

8-El-İstiğâse, C.1, S.68-69.

9-El-İsâbe, C.4, S.304-490, El-Bed'u Vet-Târih, C.5, S.17, Tehzib-u Târih-i Dimaşk, C.1, S.298, Nihâyet-ül İrb, C.18, S.212-214.

Diğer taraftan aynı adamlar yine şöyle rivâyet ediyorlar; mesela Makdisî diyor ki: "Hatice cahiliyyet zamanında, Abd-û Menaf isminde bir erkek çocuk, İslam'dan sonra ise iki erkek ve dört kız çocuğu olmak üzere şu isimdeki çocukları doğurmuştur: Kâsım; (ki bu çocuğa atfen Allah Resulü'ne "Ebul Kâsım" deniyordu), bu çocuk büyüyünceye kadar yaşadı, sonra vefat etti.

Küçük yaşta vefat eden Abdullah, Ümm-ü Külsüm, Zeyneb, Rukayye ve Fâtıma."^{10[10]}

Veya Kastalânî ve Diyarbekrî şöyle diyorlar: "Allah Resulü'nün bi'setten önce Abd-û Menâf isminde bir çocuğu oldu ve bununla birlikte Resullah'ın çocuklarının sayısı on ikidir; Abd-û Menâf hariç hepsi İslâm'dan sonra dünyaya gelmişlerdir."^{11[11]}

Zübeyr b. Bekkâr ve diğer bir çoğundan ise şu bilgiler rivâyet edilmiştir: "Abdullah, sonra Ümm-ü Külsüm, sonra Fâtıma, daha sonra da Rukayye, hepsi sırayla İslam'dan sonra dünyaya gelmişlerdir."^{12[12]}

Tarihçi Süheylî de Resulullah'ın bütün çocuklarının İslâm zamanında doğduğunu kaydetmektedir."^{13[13]}

Yine bazıları, Rukayye'nin hepsinden, hatta Hz. Fâtıma'dan küçük olduğunu söylemişlerdir."^{14[14]}

Şimdi bütün bunlardan sonra, Rukayye ve Ümm-ü Külsüm'ün cahiliyyet zamanında Ebu Leheb'in çocuklarıyla evlendiğini nasıl iddia edebiliyor ve bu açık çelişkiyi göremiyorlar?!

Yine İslam'dan sonra dünyaya gelen Rukayye'yi hemen Osman'la evlendirebiliyorlar; halbuki bütün tarihlerin yazdığına göre Habeşe'ye birinci hicret, bi'setin 5. yılında gerçekleşmiştir. Hatta eğer İslam'ın ilk yılında dünyaya geldiğini kabul etsek dahi beş yaşındaki bir çocuğun nasıl evlendiğini ve hemen hamile kalıp gemide çocuk düşürdüğünü söyleyebiliriz?! Kaldı ki onlar daha da ileriye gidip önce Ebu Leheb'in çocuklarıyla evlendiriyor; sonra da boşatıp, Osman b. Affan'la evlendiriyorlar!!

Yine diyorlar ki: "Ebu Leheb ve eşi, "Mesed" suresi indiğinde, çocuklarına, Resulullah'ın kızlarını boşamalarını emrettiler. Onlar da boşadıktan sonra, Osman b. Affan Rukayye ile evlendi."^{15[15]}

Bu da yine bir çok rivayetleriyle çelişmektedir; zira:

a)-Bir çok rivâyete göre (ki doğrudur da) bu sure, Müslümanlar Şi'b-i Ebi Tâlib'de muhasara altında tutuldukları sırada inmiştir.^{16[16]} Bu ise önceki söyledikleriyle çelişmektedir. Zira söz konusu muhasara bi'setin altıncı yılında gerçekleşmiştir. Yani Habeşe hicretinden bir yıl sonra. Gördüğünüz gibi iki rivâyet arasında yılların fasılasını gerektiren bir çelişki söz konusudur.

Bazıları bu surenin "Yakın akrabalarını korkut" (Şuarâ, 214) âyeti indikten sonra gerçekleştirilen toplantıda, Ebu Leheb'in Resulullah'a hakaret etmesinin ardından nazil olduğunu söylemişlerse de bu doğru değildir. Zira hem ayetlerin siyâkı, hem de bu konudaki rivâyetler^{17[17]} bu surenin âyetlerinin toplu bir şekilde nâzil olduğunu göstermektedir. Bu surenin son âyetlerinde Ebu Leheb'in eşi Ümm-ü Cemil'in Allah Resulü'ne ettiği eziyet dile getirilerek şiddetli bir şekilde kınanmıştır.

10- El-Bed'u Vet-Târih, C.5, S.16, C.4, S.139.

11-El-Mevâhib-ül Ledünniyye, C.1, S.196, Târih-ül Hamis, C.1, S.272.

12-Neseb-u Kurayş, S.21, Mecme-üz Zevâid, C.9, S.217, El-Bidâyet-u Ven-Nihâye, C.2, S.294, Zehâir-ul Ukbâ, S.152.

13-Es-Siret-ül Halebiyye, C.3, S.308, Er-Ravz-ül Enf, C.1, S.214.

14- El-İsâbe, C.4, S.304, (Cürcânî'den naklen), Neseb-u Kurayş, S.21.

15- Kaynaklarından bazısını önceden verdik.

16- Ed-Dürr-ül Mensur (Suyutî), C.6, S.408

17- El-İtqân (Suyutî), C.1, S.37.

Açıktır ki Kureyşlilerin Resulullah'a eziyetleri biraz önce verdiğimiz İnzar âyeti indikten sonra, Resulullah'ın onların ilahlarına ve düşüncelerine açıkça karşı çıkmasının ardından başlamıştır.

Bu sure (Mesed) hakkında nakledilen diğer bir rivâyet de bizim bu sözümüzü te'yd etmektedir; şöyle ki: "Allah Resulü'nü görmek için gelen elçi heyetler, Resulullah'ı amcası Ebu Leheb'e sorar ve "Sen onu daha iyi bilirsin" diye Peygamber (s.a.a) hakkındaki görüşlerini almak isterlerdi. O da onlara, "Bu adam sihirbazdır" cevabını verir; onlar da Resulullah ile görüşmeden geri dönerlerdi. Yine bir gün gelen bir heyete aynı cevabı verdi; fakat ne hikmetse bunlar, öncekilerin aksine "Şu adamı görmeden geri dönmeyeceğiz" dediler. Ebu Leheb bu sefer şöyle dedi: "Biz uzun zamandır, hala onu, delilikten kurtarmaya çalışıyoruz; kahrolası adam!"

Ebu Leheb'in bu sözleri Resulullah'a ulaşınca Hazret buna üzüldü ve (Allah Resulü'ne teselli amacıyla) bu sure nazil oldu. Öte yandan biliyoruz ki çeşitli temsilci heyetlerin Mekke'ye gelerek Resulullah ile görüşmeleri, İnzar âyetinin inmesinden yıllar sonra gerçekleşmeye başlamıştır. Bu da gösteriyor ki "Mesed" suresinin İnzar âyetiyle ilintili olarak inmesi yersiz bir iddiadan ibarettir.

Burada üzerinde durulması gereken bir diğer husus ise şudur: "Eğer Rukayye ve Ümmü Külsüm'ün "Mesed" suresinin inmesi ve müşriklerin eziyetlerinin başlamasının ardından boşanmalarının gerçekleştiğini söylersek, o zaman şu sorunun cevabını vermemiz gerekecektir ki, neden o uzun zamana kadar, Ebu Leheb'in çocukları hiçbir mazeret ve engel bulunmadığı halde eşleriyle cinsel ilişkide bulunmamışlardı? Halbuki yine aynı rivâyetlerin açık iddiasına göre Osman onlardan birisiyle evlenir evlenmez cinsel ilişkiye girerek hemen hamile bırakmış ve eşi Habeşe'ye giderken gemide çocuk düşürmüştü!!

Öte yandan Mısırlı büyük yazar Tefvik Ebu İlim'in "Tarih-u Ehl-il Beyt" isimli kitabında naklettiği bir rivayet de dikkatimizi çekmiş ve yukarıda bahsettiğimiz görüşlere daha bir şüpheli bakmamıza vesile olmuştur. O şöyle diyor: "...Rukayye'ye gelince, o Utbe b. Ebî Leheb ile evlenmiş ve henüz onun eşiyken vefat etmiştir."^{18[18]}

Bu rivâyet gereği Ebu Leheb'in oğlunun Rukeyye'yi boşadığı iddiası da şüpheli duruma düşmekle birlikte, buna gösterdikleri sebep (Mesed suresinin inişi ve kızların Müslüman oluşu) de itibarını kaybeder ve surenin Şi'b-i Ebi Tâlip muhasarası zamanında nâzil olduğu iddiası daha da güçlenmiş olur.

Bir Başka Çelişki:

Zübeyr b. Bekâr ve ibn-i Esâkir, Cafer b. Muhammed'den, o da babasından şöyle rivâyet etmektedir: "Resulullah'ın oğlu Kâsım Mekke'de vefat etti; Allah Resulü oğlunun defin merasiminden dönüşünde, Âs. b. Vâil ve oğlu Amr b. Âs'ın yanından geçerken, Âs Resulullah'ı gördüğünde "Şimdi ben şunu kızdıracağım" dedi ve şöyle devam etti: "Hiç şüphesiz bu adam artık soyu kesik, ocağı sönük duruma düştü." Bunun üzerine Allah'u Teala "Hiç şüphesiz soyu kesilen sana kin ve buğz besleyen düşmanındır."^{19[19]} ayetini indirdi.

Bir diğer rivâyette ise şöyle diyor: "Önce Resulullah'ın oğlu Kâsım dünyaya geldi, sonra Zeynep, sonra Abdullah, sonra Ümm-ü Külsüm, Fâtıma, daha sonra da Rukayye. Sonra önce Kâsım, daha sonra da Abdullah vefat edince Âs b. Vâil "Onun nesli kesildi; o ebterdir" deyince

18- Tarih-u Ehl-il Beyt, S.92.

19-Ed-Dürr-ül Mensûr. C.6, S.404.

söz konusu ayet nâzil oldu.^{20[20]} Bazıları âyetin, Âs b. Vâil değil, oğlu Amr b. Âs hakkında nâzil olduğunu rivâyet etmişlerdir.^{21[21]} Süddî ve İbn-i Abbâs'ın rivâyetinde, Resulullah'ın bir oğlunu, bir diğer rivâyette ise bir evladının vefatının ardından Âs b. Vâil'in söz konusu sözü söylemesi üzerine indiği nakledilmektedir.^{22[22]} Meşhur sözü söyleyenin, Âs. B. Vâil değil, Akabe b. Ebi Muayt^{23[23]} veya Ebu Leheb^{24[24]} veya Kureys^{25[25]} olduğu da söylenmiştir.

Hatta bir rivâyette Resulullah'ın oğlu İbrahim'in vefatı münasebetiyle Ebu Cehl'in Resulullah hakkında söylediği sözler üzerine söz konusu âyetin nâzil olduğu söylenmektedir.^{26[26]} Öte yandan tarihçiler arasında; Kasım'ın Resulullah'ın (s.a.a) en büyük evladı olduğu meşhurdur.^{27[27]} Önceden verdiğimiz rivâyet ise Kâsım'ın bi'setten sonra vefat ettiğini, Abdullah'ın ise Kâsım'dan bir ay sonra vefat ettiğini söylüyordu. Buna bir de kesinlik kazanan Abdullah'ın bi'set sonrası doğup vefat ettiği gerçeğini eklersek olay daha bir netlik kazanmış olacaktır.

Aşağıdaki rivâyetleri de göz ardı etmemeliyiz; diyorlar ki:

"Kâsım vefat ettiği zaman iki yaşındaydı."^{28[28]}

"Kâsım yürüme çağına gelinceye kadar yaşadı."^{29[29]}

Belazurî ise ikisinin arasını toplanmış ve şöyle demiştir: "Kâsım iki yaşına geldiği ve yürüdüğü bir sırada vefat etmiştir."^{30[30]}

Bazı diğer rivâyetler, Resulullah'ın evlatlarının süt emdikleri bir çağda vefat ettiklerini kaydetmiş, bazıları "Bi'set sonrası" tabirini eklemiş,^{31[31]} bazıları ise şu ifadeyi kullanmıştır: "Çocuklarının hepsi de çok küçük yaşta vefat etmişlerdir."^{32[32]} Mücâhid'in Kâsım hakkındaki görüşü ise şudur: "O yedi gün (veya yedi gece) yaşadı."^{33[33]} diğer bir rivâyette "On yedi ay

20-El-Vefâ, S.655, Ed-Dürr-ül Mensur, C.6, s.404, Tabakât (İbn-i Sa'd), C.1, S.133, Feth-ul Kadir, C.5, S.504, Nihâyet-ül İrb, C.18, S.208, Muhtasar-u Tarih-i Dimaşk, C.2, S.262.

21-Delâil-ün Nübüvve (Beyhakî), C.2, S.69-70.

22-Ed-Dürr-ül Mensûr, C.6, S.403-404, Lübâb-üt Te'vil, C.4, S.417, El-Câmiu Li-Ahkâm-il Kur'an, C.20, S.222, Et-Tefsir-ül Kebir, C.32, S.132. Son iki kaynakte bu çocuğun Abdullah olduğu da kaydedilmiştir.

23-Ed-Dürr-ül Mensur, C.6, S.404, Feth-ül Kadir, C.5, S.503, Behr-ül Muhit, C.8, S.520, Tefsir-ül Kebir, C.32, S.133, El-Câmi-u Li-Ahkâm-il Kur'an, C.20, S.223.

24-Siret-ül Halebiyye, C.3, S.308, Tefsir-ül Kebir, C.32, S.133, Tefsir-ül Kur'an-il Azim, C.4, S.559.

25-Es-Siqât, C.2, S.142, Et-Tibyân, C.10, S.418, Feth-ul Kadir, C.5, S.504, Lübâb-üt Te'vil, C.4, S.417, Tefsir-ül Kebir, C.32, S.132, Tefsir-ül Kur'an-il Azim, C.4, S.559, EL-Câmi-u Li-Ahkâm-il Kur'an, C.20, S.222.

26-Bahr-ül Muhit, C.8, S.520, Feth-ul Kadir, C.5, S.503-504, Ed-Dürr-ül Mensûr, C.6, S.404. Fakat bu görüşün doğru olmadığı açıktır; zira hicretin ikinci yılında Bedir savaşında ölen Ebu Cehl, henüz İbrâhim dünyaya gelmeden kaç yıl önce vefat etmiştir. Bu da söz konusu şahsın Âs b. Vâil olduğunu ileri süren rivâyeti güçlendirmektedir.

27-Ed-Dürr-ül Mensûr, C.6, S.404, Delâil-ün Nübüvve, C.2, S.70, Tabakat, C.1, S.133, Es-Siqât, C.2, S.142, Tâaih-ül Hamis, C.1, S.273, Nihâyet-ül İrb, C.18, S.208, El-Vefa, S.655, Murûc-üz Zeheb, C.2, S.291, El-Mevâhib-ül Ledünniyye, c.1, S.196, Üsd-ül Gâbe, C.5, S.467, Nur-ul Ebsâr, S.43, Zehâir-ül Ukbâ, S.152, Siret-ül Halebiyye, C.3, S.308, Mecme-üz Zevâid, C.9, S.112-217, Muhtasar-u Târih-i Dimaşk, C.2, S.262.

28-Tabakât (İbn-i Sa'd), C.1, S.133, Siret-u Mağlatay, S.15, Târih-ul Hamis, C.1 S.273, El-Vefâ, S.655, El-Mevâhib-ül Ledünniyye, C.1, S.196, Siret-ul Halebiyye, C.3, S.308, Nur-ul Ebsâr, S.43, Zehâir-ül Ukbâ, S.153.

29-E-Bed-u Vet-Târih, C.5, S.16, El-Mevâhib-ül Ledünniyye, C.1, C.196, Târih-ul Hamis, C.1, S.273, Siret-ul Halebiyye, C.3, S.308, Et-Tebyin Fi Ensâb-il Kureşîyyin, S.87, Zehâir-ül Ukbâ, S.152.

30-Ensâb-ül Eşrâf (Es-Siret-uh Nebeviyye), S.396.

31-Tarih-ül İslâm (Es-Siret-uh Nebeviyye), S.66, Târih-ul Hamis, C.1, S.282, Zehâir-ül Ukbâ, S.152, Behcet-ül Mahâfil, C.2, S.137, Es-Siret-ul Halebiyye, C.3, S.308.

32-Cemhere-tu Ensâb-il Arab, S.16

33-Siret-u Mağlatay, s.15, Menakıb-ı Âl-i Ebî Tâlib, c.1, s.133, Târih-ul Hamis, c.1, s.273, El-Mevâhib-ül Ledünniyye, C.1, S.196, Es-Siret-ul Halebiyye, C.3, S.308, El-Bed-u Vet-Târih, c.5, S.16, Zehâir-ül Ukbâ, S.152.

yaşadı" tabiri kullanılmıştır.^{34[34]} Tarihçi Süheylî ise şöyle diyor konu hakkında: "Kâsım yürüme çağına varmıştı, ancak henüz sütten kesilmemişti."^{35[35]}

Bu konuda üç ayrı rivâyet ise şu şekildedir:

"Kâsım ve Tayyib, henüz küçük yaşta iken Mekke'de vefat ettiler."^{36[36]}

"Kâsım hayvana binecek ve at sürece kadar büyüdü."^{37[37]}

"Kâsım vefat ettiği sırada dört yaşında idi."^{38[38]}

Buraya kadar Kâsım'ın küçük yaşta öldüğünü değişik rivâyetlerin diliyle cûz'î farklarla aktardık. Şimdi Kâsım'ın ne zaman dünyaya geldiğine bakalım:

Müsned-i Feryâbi'de Kâsım'ın İslam'dan sonra dünyaya geldiğini içeren bilgilere ilaveten, aşağıdaki iki rivâyet de bunu te'yid etmektedir:

a)-Kâsım vefat ettiğinde dört yaşındaydı. Ondan bir ay sonra da Abdullah, henüz sütten kesilmemişken vefat etti. Hz. Hatice: "Ya Resulallah, keşke yaşasaydı da sütten kesseydim" dediğinde, Allah Resulü: "Onun süte doyup kesilmesi cennette gerçekleşecektir" buyurdu.^{39[39]}

b)-Müsned-i Feryâbi'de şöyle kaydedilmiştir: "Resulullah (s.a.a), Kâsım'ın vefatından sonra Hatice'nin yanına geldiğinde onu ağlar şekilde buldu. Hz. Hatice, ya Resulallah dedi, (göğsümde) Kâsım'ın sütü çoğaldı; eğer yaşayıp da süt emme süresini tamamlasaydı, (ayrılığının) tahammülü daha kolay olurdu benim için. Cevabında Allah Resulü şöyle buyurdu: "Onun için cennette, süt emme süresini tamamlayacak süt annesi tahsis edilmiştir." Hz. Hatice "Böyle olduğunu bilince daha kolay olur benim için" deyince, Allah Resulü "İstersen cennetten sesini sana duyurabilirim" buyurdu. Hz. Hatice ise "Ben Allah'ı ve Resulü'nü tasdik ediyorum" cevabını verdi.^{40[40]}

Süheylî bu hadisi naklettikten sonra şöyle diyor: "Bu hadis Kâsım'ın cahiliyyet zamanında ölmediğini gösteriyor."^{41[41]}

Bu iki rivâyet, hem Kâsım vefat ettiği sırada Allah Resulü'nün peygamberliğe eriştiğini, hem de henüz süt emdiği sırada vefat ettiğini, dolayısıyla da büyük ölçüde bi'setten sonra dünyaya geldiğini gösteriyor.

Kısacası bir yandan, Kevser suresinin Kâsım'ın vefatı üzerine bi'setten kaç yıl sonra nâzil olduğunu, yine Kâsım'ın doğumu ve vefatıyla ilgili verdiğimiz diğer rivâyetleri, diğer taraftan Ümm-ü Külsüm ve Rukayye'nin Kâsım ve Abdullah'ın vefatından sonra dünyaya geldiklerini dikkate aldığımızda, bu iki kızın kesinlikle bi'setten kaç yıl sonra dünyaya geldiğini anlamış oluyoruz. Hal böyle iken, onların cahiliyyet zamanında Ebu Leheb'in iki oğlu ile evlenmeleri, onlardan boşandıktan sonra ise Rukayye'nin Osmân b. Affân ile evlenip bi'setin beşinci yılında Habeşistan'a hicret ederken gemide çocuk düşürmesi nasıl düşünebilir?!

Gerçi bu konuda Ebu Hilâl-il Askerî aykırı bir rivâyet de nakletmiştir; ancak rivâyetin içerisinde açık çelişki bulunmaktadır. O şöyle diyor: "Kâsım ve Tâhir, nübüvvetten önce vefat ettiler. Resulullah (s.a.a) Kâsım'ın cenazesinden döndüğünde Âs b.Vâil ve oğlu Amr'ın yanından geçerken Amr "Şimdi ben ona karşı düşmanlığımı sergileyeceğim" dedi. Bunun üzerine Âs şöyle

34-Siret-u Mağlatay, S.15, El-Mevâhib-ül Ledünniyye, c.1 , s.196, Es-Siret-ul Halebiyye, C.3, S.308.

35-Er-Ravz-ul Enf, C.1, S.214.

36-Menâkıb-ı Âl-i Ebitâlib, C.1, S.162.

37-El-Mevâhib-ül Ledünniyye, C.1, S.196, Behcet-ül Mehâfil, C.2, S.137, Târih-ül Hamis, C.1, S.273, Delâil Nübüvve, C.2, S.69, Ed-Dürr-ül Mensûr, C.6, S.404, Siret-ül Halabiyye, C.3, S.308, Zehâir-ül Ukbâ, S.152, Zâd-ül Meâd (İbn-i Kayyim el-Cevzi), C.1, S.25, Siret-u Mağlatay, s.16.

38-Tarih-i Yakubi, C.2, S.32.

39- Tarih-i Yakubi, C.2, S.32.

40-Er-Ravz-ül Enf, C.1, S.214.

41-Er-Ravz-ül Enf, C.1, S.214

dedi: "Hiç şüphesiz o ebter (soyu kesik) oldu." Ardından Allah-u Teâlâ "Şüphesiz sana düşmanlık besleyen var ya, işte odur asıl ebter olan"^{42[42]} âyetini indirdi.

Görüldüğü gibi bu rivâyet, önce Kâsım'ın nübüvvetten önce öldüğünü, ardından bu münasebetle Kevser suresindeki âyetin indiğini söylüyor. Oysa hepimiz bilmekteyiz ki Allah Resulü'ne âyetler nübüvvetten sonra nâzil olmaya başlamıştır. Bazıları âyetin olayın hemen ardından değil, birkaç yıl sonra nazil olup, önce yaşanan bir olaya değindiğini ileri sürebilir belki; ancak bu oldukça uzak bir ihtimaldir ve bildiğimiz gibi genellikle âyetler olayların yaşandığı sırada inmiştir.

Elbette bu yanlışlığın bir kalem hatasından kaynaklanarak "Nübüvvetten sonra" yerine "Nübüvvetten önce" yazılmış olması mümkündür.

RESULLAH'IN EN KÜÇÜK KIZI KİMDİR?

Cürcânî diyor ki: "Benim yanımda sahih olan görüş şudur ki Rukayye Resulullah'ın en küçük kızı idi; hatta Fâtıma'dan (a.s) da küçüktü."^{43[43]}

Bazıları ise Ümm-ü Külsüm'ün hepsinden küçük olduğunu söylemişlerdir.^{44[44]}

Ebu Ömer de şöyle demiştir: "Fâtıma ve bacısı Ümm-ü Külsüm, Resullah'ın en küçük kızlarıdır; ancak bu ikisinden hangisinin daha küçük olduğunda ihtilaf edilmiştir. İbn-i Serrâc demiştir ki: "Ben Ubeydullah-il Haşimi'nin şöyle dediğini duydum: "Fâtıma, Resulullah kırk bir yaşındayken dünyaya gelmiştir."^{45[45]}

El-İstiâb kitabında bu rivâyete "Rukayye'nin Fâtıma'dan daha küçük olduğu söylenmiştir" cümlesi de ilave edilmiştir.^{46[46]}

Bazıları ise Hz. Fâtıma'nın, kızların en küçükleri olduğunu ileri sürmüş ve bu görüşü sahih bilmişlerdir.^{47[47]}

Her halükârda eğer biz Rukayye ve Ümm-ü Külsüm'ün Hz. Fâtıma'dan küçük olduğunu kabul edersek, sonuca varabilmemiz için bu sefer Hz. Fatıma'nın doğum tarihine bakmamız gerekecek.

Yine kaynaklara baktığımızda, bazıları Hz. Fâtıma'nın bi'setten önce,^{48[48]} bazıları bi'set yılında,^{49[49]} bazıları Resulullah kırk bir yaşında iken,^{50[50]} bazıları ise bi'setin ikinci yılında^{51[51]} doğduğunu iddia etmişlerdir. Biz ise sonradan vereceğimiz delillere dayanarak Hz. Fâtıma'nın bi'setin beşinci yılında dünyaya geldiğine inanıyoruz.

42-El-Evâil, C.1, S.166.

43-El-İsâbe, C.4, S.304, El-İstiab, C.4, S.299, Delâil-ün Nübüvve, C.2, S.70, Tarih-ül Hamis, C.1, S.273, El-Vefa, S.656, Muhtasar-uTarih-i Dimaşk, S.2, S.262.

44-Zâd-ül Meâd,(İbn-i Kayyim), C.1, S.25, Tabakât-ül Kübrâ, C.1, S.133, El-Vefa, S.655, Siret-ül Halebiyye, C.3, S.308, Cemheret-u Ensâb-il Arab, S.16, Nur-ül Ebsâr, S.43, İs'âf-ür Râğibin (Nur-ül Ebsâr'ın hamisinde), S.82 Muhâzarat-ül Evâil, S.88.

45-Nihâyet-ül İrb, C.18, S.213, El-İstiâb (El-İsâbe'nin hamisinde), C.4, S.373-374.

46-Siret-ül Halebiyye, C.3, S.308, El-İstiâb, C.4, S.373.

47- Tarih-ül Hamis, C.1, S.272, Behcet-ül Mehâfil, C.2, S.137, El-Vefâ, S.656, El-Evâil, C.1, S.166, Er-Ravz-ül Enf, C.1, S.215, Siret-ül Halebiyye, C.3, S.308, Zehâir-ül Ukba, S.1.

48-

49-Târih-ül Hulefâ, S.75, Tehzib-üt Tehzib, Bihâr-ül Envâr, C.43, S.8, Hedâik-ür Rıyâz ve İkbâl-ül A'mâl'den naklen.

50-Müstedrek-ül Hâkim, C.3, S.163, Nihâyet-ül İrb, C.18, S.213, Siret-u Mağlatây, S.17, Delâil-ün Nübüvve, C.2, S.71, Bihâr-ül Envar, C.43, S.8, El-Besâir-u vez-Zehâir, C.1, S.193, Tarih-i Yakubî, C.2, S.20, El-Mevâhib, C.1, S.198, Et-Tebyin-u Fi Ensab-il Kureşîyyin, S.91.

51-Bihâr-ül Envâr, C.43, S.9, Nihâyet-ül İrb, C.18, S.213.

Şimdi bu görüşlerin hangisini alırsanız alın, bi'setten biraz önce veya bi'setten sonra dünyaya gelen Hz. Fâtıma'dan daha küçük kızların Ebu Leheb'in iki oğluyla evlenmeleri, boşandıktan sonra da Rukayye'nin Osman b. Affân ile evlenip bi'setin 5. yılında Habeşistan'a hicret ederken yolda çocuk düşürmesi makul bir ihtimal olabilir mi?!

Şimdi Hz. Fâtıma'nın bi'setin 5. yılında dünyaya geldiğini gösteren delillerimizi vermeye çalışalım:

Bizimle aynı görüşü (hicretin 5. yılında doğduğunu) paylaştıklarını açıkça ortaya koyanların^{52[52]} yanı sıra şu delilleri zikredebiliriz:

a)-Hatırlayacağınız gibi bahsimizin başlarında bir çok râvi ve tarihçiden^{53[53]} nakletmiştik ki, Resulullah'ın bütün çocuklarının (bazıları sadece Abd-u Menafı istisna etmişti) bi'setten sonra dünyaya geldiklerini ileri sürmüşlerdi. Bu da Hz. Fâtıma'nın bi'setten sonra dünyaya geldiğini gösteriyor.

b)-Çeşitli mezheplere mensup hadisçi ve tarihçilerin naklettiği bir çok rivâyete göre Hz. Fâtıma'nın nutfesi, Cebrail'in (a.s) miraç gecesinde Resulullah'a (s.a.a) cennetten getirdiği meyveden bağlanmıştır. Miraç olayı ise en doğru görüşe göre bi'setin ikinci veya üçüncü yılında gerçekleşmiştir.^{54[54]}

Bu rivâyetler, Sa'd b. Vakkas, Ümm-ül Mu'minin Âişe, Ömer b. Hattâb, Sa'd b. Mâlik ve diğer bazı meşhur şahsiyetlerden, aynı şekilde İmam Cafer-i Sâdık'tan nakledilmiştir.^{55[55]} Bu rivâyetlerin bazıları üzerinde tartışılabilir belki; ancak bunlardan bir çoğu tartışma götürmez derecede sahihtirler. Zikrettiğimiz kaynaklara başvurup dikkat eden herkes bunu görebilir.

c)-Yine Hz. Fâtıma'nın bi'setten sonra dünyaya geldiğini gösteren bir diğer delil şudur ki, önceden de değindiğimiz gibi, Hz. Hatice Resulullah ile evlendikten sonra Kureyş kadınları onu kınamış ve ona küsmüşlerdi. Sonradan Hz. Hatice Hz. Fâtıma'ya hamile kalınca, henüz annesinin karnındayken onunla konuşuyor ve ona teselli veriyordu. Hz. Hatice bunu Peygamber'den saklıyordu. Bir gün Resulullah (s.a.a) içeri girdiğinde Hatice'nin (karnındaki bebeği) Fâtımay'la konuştuğunu gördü ve "Ey Hatice kiminle konuşuyorsun?" diye sordu. Hatice "Karnımdaki bebekle; o benimle konuşuyor ve beni yalnızlıktan çıkarıyor" dedi. Bunun üzerine Allah Resulü şöyle buyurdu: "Ey Hatice, işte Cebrail bana onun kız çocuğu olduğunu haber veriyor..."^{56[56]}

Bu hadisten anlaşılan şu ki, Hz. Hatice'nin Hz. Fâtıma'ya hamile kalması, Hz. Resulullah'ın Cebrail (a.s) ile görüştüğü sıralarda gerçekleşmiştir; bu ise Resulullah peygamberliğe seçildikten sonra başlamıştır. Yine aynı hadis bu hamileliğin bi'setten kaç yıl sonra gerçekleştiğini gösteriyor; zira rivâyetten bu hamileliğin Kureyş'in Resulullah'a karşı eziyetlerinin başladığı ve Kureyşli kadınların Hz. Hatice'ye küstükleri sırada olduğu anlaşılmaktadır. Bu ise bi'setten kaç yıl sonra, yani gizli davet süresi sona erdiğinde açık davetin başlamasıyla başlamıştır.

52-Bihâr-ül Envâr, C.43, S.1-10, El Kâfi, Misbâh-ül Kebir, Delâil-ül İmâme, Misbah-ül Kefemî, Er-Ravza, Menakıb-ı Şehraşub'dan naklen. Murûc-üz Zeheb, C.2, S.289, Keşf-ül Gumme, C.2, S.74, Zehâir-ül Ukbâ, S.52, Târih-ül Hamis, C.1, S.278.

53-Mus'ab-üz Zübeyri, Süheyli, Makdisî, Kastalanî gibi.

54-Miraç konusu ve hangi tarihte gerçekleştiğine dair bilgiler için bak, Es-Sahih-u Min Siret-in Nebiyy-il A'zam.

55-Bu hadisler için Şia kaynaklarından şu kitaplara bakılabilir.: İlel-üş Şerâyi, S.72, Bihâr-ül Envâr, C.18, S.315-350-364, C.43, S.4-5-6, El-Envâr-ün Numâniyye, C.1, S.80 ve... Müstedrek-üs Sahihayn, C.3, S.165, Nüzül-ül Ebrâr, S.88, Ed-Dür-ül Mensûr, C.4, S.153, Târih-i Bağdâd, C.5, S.87, Menâkıb-u İmâm Ali (Meğâzili), S.357, Târih-ül Hamis, C.1, S.277, Nazm-u Dürer-üs Simtayn, S.176, Zehâir-ül Ukbâ, S.36, Muhâzırât-ül Evâil, El-Mevâhib, C.2, S.29, Maktel-ül Hüseyin (Hârezmi), S.63-64, Mizân-ül İ'tidal, C.2, S.297, Mecme-üz Zevâid, C.9, S.202, Yenâbi-ül Meveddet, S.97, Nüzhet-ül Mecâlis, C.2, S.179, Erceh-ül Metâlib, S.239, Vesilet-ül Meâl, S.78-79, Ahbar-üd Düvel, S.87 ve....

56-Bihâr-ül Envâr, C.43, S.2.

d)-Hz. Fâtıma'nın bi'setten kaç yıl sonra dünyaya geldiğini gösteren bir delilimiz de şudur: Ebu Bekir Hz. Fâtıma'ya talib olduğunda, Allah Resulü onu reddetmiş, ardından aynı talepte bulunan Ömer'e de red cevabı vermiş ve gerekçe olarak da Hz. Fatıma'nın küçüklüğünü göstermişti. Sonra Hz. Ali (a.s) tâlip olunca Hz. Fâtıma'yı ona nikahlamıştı.^{57[57]} Buna gücenenlere de Allah Resulü şu cevabı vermişti: "Allah'a andolsun ki size engel olup da ona nikahlayan ben değilim, Allah'tır."^{58[58]}

Öte yandan şunu da kesin bir şekilde biliyoruz ki Hz. Fatıma'nın nikahlanması hicretin ikinci yılında gerçekleşmiştir. Buradan da anlaşılıyor ki Hz. Fâtıma bi'setten önce (Mesela bazılarının iddia ettiği gibi 5 yıl önce) dünyaya gelmiş olsa o zaman Hz. Fâtıma, söz konusu şahıslar talip olduklarında takriben 20 yaşlarında olması gerekirdi. O zaman da 20 yaşındaki birisine Allah Resulü'nün henüz küçüktür deyip gelenleri reddetmesi makul ve mantıklı olabilir mi?!

HZ. HATİCE, RESULULLAH (S.A.A) İLE NE ZAMAN EVLENDİ?

Üzerinde durulması gereken bir diğer husus ise şudur ki, Rukayye ve Ümm-ü Külsüm'ün Ebu Leheb'in iki oğlu ile evlenmeleri iddiası ancak Resulullah ile Hz. Hatice'nin, bi'setten bir hayli önce evlenmiş olmaları halinde mantıklı olabilir. Şimdi bu evliliğin gerçekleşme tarihine bir bakalım:

Rivayetlere baktığımızda gerçi bu evliliğin bi'setten 15, 16, hatta 20 yıl önce gerçekleştiğini iddia eden nadir görüşler de vardır;^{59[59]} ancak bunlara karşılık bu evliliğin bi'setten on yıl önce,^{60[60]} beş yıl önce^{61[61]} ve üç yıl önce^{62[62]} gerçekleştiğini ileri süren rivâyetler de vardır.

Özellikle son görüşü te'yid eden nakiller ve karineler de vardır; mesela Beyhâki Hz. Hatice'nin 50 yaşında vefat ettiğini ileri sürüyor.^{63[63]}

Hz. Hatice'nin Resulullah'la evlendiği zamandaki yaşını, vefat ettiği sıradaki yaşı ile kıyaslarsak o zaman son görüşün daha mantıklı olduğunu görürüz.

Yine önceden de naklettiğimiz gibi, rivâyetler Hz. Hatice'nin cahiliyet zamanında Abd-ü Menâftan başka bi çocuk doğurmadığını ileri sürüyorlardı. Bu da Hz. Hatice'nin Resulullah'la bi'setten bir hayli önce evlendiği görüşü ile örtüşmemektedir. Zira çok önceden evlendikleri ve zâhiren bir mazeret de gözükmeyişi halde onca yıl çocuklarının olmaması çok uzak bir ihtimaldir; bu da bi'sete yakın bir zamanda evlendikleri görüşünü güçlendirmektedir.

Böylece bu delil de, Rukayye ve Ümm-ü Külsüm'ün cahiliyet zamanında doğup büyüdüklerini, önce Ebu Leheb'in çocuklarıyla evlenip, boşandıktan sonra da Rukayye'nin Osman

57-Hasâis-u Emir-il Mu'minin Ali (Neseî), S.114, Menâkıb-u Âl-i Ebi Tûlib, C.3, S.345, Tezkiret-ül Havâs, S.306-307, Müstedrek-us Sahihayn, C.2, S.167-168, Sünen-ün Nesei, C.6, S.62.

58-Bihar-ül Envâr, C.43, S.92 ve...

59-Tarih-ül Hamis, C.1, S.264, Mecme-üz Zevâid, C.9, S.219, Muhtasar-u Târih-i Dimaşk, C.2, S.275, Siret-u Mağlatay, S.12, El-Mevâhib-ül Ledünniyye, C.1, S.38-202, Er-Ravz-ül Enf, C.1, S.216.

60-Er-Ravz-ül Enf, C.1, S.216, El-Mevâhib-ül Lüdünniyye, C.1, S.38-202, Siret-u Mağlatay, S.12, Muhtasar-u Târih-i Dimaşk, C.2, S.275.

61-El-Evâil, C.1, S.16.

62-Siret-u Mağlatay, S.12, Mecme-üz Zevâid, C.9, S.219, El-Evâil, C.1, S.161.

63-Delâil-ül Nübüvve, C.1, S.71.

b. Affân'la evlenmeleri görüşünün tutarsızlığını, verdiğimiz vereceğimiz diğer delillerle de yan yana konulduğunda bu görüşün asılsız olduğu kesin bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Öte yandan Ehl-i Sünnet Alimlerinden Dûlâbî ve Diyarbekri'nin görüşlerine bakılırsa, Osman b. Affân Rukayye ile cahiliyet zamanında evlenmiştir.^{64[64]}

Bu ise iddia edilen Peygamber kızlarının Ebu Leheb'in oğlanlarıyla evlendiğinin doğru olmadığı demektir; zira söz konu rivayetler, Ebu Leheb'in kızları boşattırmasının sebebi olarak onların Müslüman olduğunu ileri sürüyorlardı; oysa bu rivâyet Ebu Leheb'in oğlundan sonra Rukayy'le evlendiği söyleyen Osman'ın dahî onunla cahiliyet zamanında evlendiğini ileri sürmektedir!

ÜMMÜ KÜLSÜM HİCRET SIRASINDA NEREDEYDİ?

İşlediğimiz konuda bize yardımcı olacak bir diğer husus Müslümanların Medine'ye hicreti sırasında Ümm-ü Külsüm'ün muammalı durumudur. Cahiliyet zamanında Ebu Leheb'in oğluyla Mekke'de evlenip de sonra ayrılan ve yıllar sonra Medine'de Osman'la evlenen Ümm-ü Külsüm'ün, Medine'ye hicret sırasında ortada adı bile yok. Tarihçiler müslümanların ardından Hz. Ali'nin Resulullah'ın kızı Hz. Fâtıma da dâhil, Fatıma isimli birkaç kadını, Ümm-ü Eymen'i ve güçsüz mu'minleri alıp kendisiyle birlikte Medineye getirdi. Ancak hiçbir kaynakta Ümm-ü Külsüm'ün adından bahsedilmemektedir. Acaba önceden mi hicret etmişti? Sonraya mı kaldı? Kiminle birlikte ve neden?! Güçsüz mu'minlerin içerisinde miydi? O zaman, neden bacısı Fâtıma ve Ümm-ü Eymen'den ayrılıp onların içerisine yerleştirildi?!

Bütün bunlar cevap bekleyen muammalı sorulardır. Görüldüğü gibi bazen çok meşhur şeyler dahi araştırıldığında, en azından öyle zannedildiği kadar da olmadığı ortaya çıkmış oluyor.

ZEYNEP HAKKINDA BİR KAÇ NÜKTE

a)-Yazımızın başlarında da değindiğimiz gibi Ebulkâsım Kufi, Zeyneb'in, Resulullah'ın değil Hz. Hatice'nin bacasının kocasının kızı olduğunu nakletmektedir.

b)-Bazı rivâyetlerde şöyle nakledilmiştir: "Hatice Nabbâş b. Zurâre (Ebu Hâle) için üç evlat doğurdu; bunlar Hind, Hâris ve Zeynep'ti."^{65[65]}

Bu rivâyet iki şeyi teyid etmektedir; biri Zeyneb'in Resulullah'ın üvey kızı olduğunu, Hz. Hatice'yle ilgili tarafına gelince, biz Hz. Hatice'nin Resulullah'tan önce evlenmediğine inanıyoruz. Bunun delillerini de önceden aktardık; ancak bu rivâyette muhtemelen, Hz. Hatice'nin isminin verilmesi Zeyneb'in Hz. Hatice'nin kefaleti altında olmasından veya Hz. Hatice'nin bacasıyla karıştırıldığından kaynaklanabilir. Kısacası işin bu yanı bizi fazla ilgilendirmiyor; bizi ilgilendiren yanı şudur ki bu rivâyet Zeyneb'in Ebu Hale'nin kızı olduğunun öteden beri bilindiğini ortaya koyuyor. Aşağıda vereceğimiz şu iki rivâyet de aynı te'yidi içermektedir:

64-Târih-ül Hamis, C.1, S.275-406, El-Mevâhib, C.1, S.197, Zehâir-ül Ukbâ, S.162, İs'âf-ür Rağibin (Nur-ul Ebsar'ın Hamışnde), S.83.

65-Siret-u Mağlatay, S.12, Nihâyet-ül İrb, C.18, S.171.

"El-Envar" ve "El-Bideu" isimli kitaplardan şöyle naklediliyor: "Rukayye ve Zeynep Hatice'nin bacısı Hâle'nin kızlarıdır."^{66[66]}

Yine El-Envar, El-Keşf, El-Lum'e kitaplarından ve Belâzurî'den şöyle nakledilmektedir: "Zeynep ve Rukayye Resulullah'ın üvey evlatlarıdır..."^{67[67]}

Bu rivâyetlerde cüz'î bazı yanlışlar ve karıştırmalar olsa da, onlardan şu gerçeği anlıyoruz ki söz konusu kızlar, Resulullah'ın gerçek kızları değil, onun üvey evlatlarıdır. Ancak onların kimin evlatları oldukları şimdilik bizi ilgilendirmiyor. Evet onların, Resulullah'ın kızları olduklarını ileriye süren önceden değindiğimiz rivâyetler arasındaki akıl almaz çelişkileri de dikkate aldığımızda bu iddiamızın haklılık payı daha da artacaktır.

HZ. ALİ'YE AİT BAZI HASLETLER

Zeynep, Rukayye ve Ümm-ü Külsüm diye adı geçen ve Ebu Leheb'in iki oğlu, Osman ve Ebul'âs b. Rabi ile evlendikleri söylenen kızların Resulullah'ın gerçek kızları olmadığını gösteren bir delil de, Hz. Ali'ye özgü bazı haslet ve özellikler hakkında nakledilen rivâyetlerdir. Örneğin Ebul-Hamrâ, Resulullah'tan (s.a.a) şöyle rivayet etmiştir:

"Ey Ali, sana üç haslet verilmiştir ki, senden başka kimseye, hatta bana dahi verilmemiştir.: Sana benim gibi bir kayınpeder verilmiştir; ama bana benim gibi biri verilmemiştir. Sana kızım gibi bir Sıddıka verilmiştir; ama bana onun gibi bir (eş) verilmemiştir. Sana sulbünden Hasan ve Hüseyin gibi evlatlar verilmiştir; ama bana benim sulbünden onlar gibisi bana verilmemiştir; ancak siz bendensiniz, ben de sizdenim."^{68[68]}

Şimdi eğer Osman ve Ebul'âs ile evlenen kızlar, Resulullah'ın gerçek kızları olsaydı, Allah Resulu'nün bu sözü doğru olmazdı; zira o durumda onlar da Resulullah gibi bir kayınpedere sahip olmuş olacaklarından, bunun Hz. Ali'ye has bir özellik olarak gösterilmesi yanlış olurdu. Hatta Osman'ın böyle bir vasfa sahip olması daha uygun olurdu. Zira o, (iddiaya göre) Resulullah'ın iki kızıyla evlenmemiş miydi?!

Ebuzer-i Gıfârî'den nakledilen hadis de bunu te'yid etmektedir. Ebuzer söz konusu hadiste Resulullah'tan şöyle nakletmektedir:

"Hiç şüphesiz Allah-u Teâlâ, Arşından -keyfiyet ve zevâl söz konusu olmadan- yer yüzüne baktı ve beni seçti. Ali'yi de (bana) damat olarak seçip ona (eş olarak) tertemiz Fatıma-i Betul'ü verdi ki böyle birisi hiçbir Peygambere verilmemiştir. Yine Ona Hasan ve Hüseyin verilmiştir ki onların misli başka hiçbir kimseye verilmemiştir. Ona benim gibi bir kayın peder ve (Kevser) havzu (başında dostlarını suya doyurma hakkı) verilmiştir. Yine Cennet ve Cehennem'i bölme yetkisi meleklerle değil, ona verilmiştir..."^{69[69]}

Bu konuda, Buhârî'de Abdullah İbn-i Ömer'den nakledilen uzun bir rivâyet'in bir bölümü de bizi destekler niteliktedir. Söz konusu rivâyette kısaca şöyle denmektedir:

"Haricîlerden bir kişi Abdullah İbn-i Ömer'e gelerek bazı konularda sorular yöneltip tartışıyor ve son olarak, üçüncü halife Osman ve Hz. Ali hakkındaki görüşünü soruyor. Bilindiği gibi Haricîler, üçüncü halifeyi ve Hz. Ali'yi hilâfetleri zamanında meydana gelen fitnelerden dolayı

66-Menâkıb-u Âl-i Ebî Tâlib, C.1, S.159.

67-Menâkıb-u Âl-i Ebî Tâlib, C.1, S.162.

68-Nazm-u Dürer-üs Sımtayn (Zerendi Hanefi), S.113-114, Maktel-ül Hârezmi, C.1, S.109, Menâkıb-ül Kâşî (el yazma nüshası), S.72, Menâkıb (Abdullah Şâfiî) (el yazma nüshası), S.50.

69-Yenâbi-ül Meveddet (Kunduzi-i Hanefi), S.255.

sorumlu tutuyor ve onlar hakkında ağır ithamlarda bulunuyorlardı. İşte bu görüşlerinden hareketle söz konusu Hâricî Abdullah İbn-i Ömer'in onlar hakkındaki görüşünü sormaktadır. Abdullah adama şu cevabı veriyor: "Osman'ı dersen, Allah onu affetmişti;^{70[70]} ama siz onu affetmeği hoş görmediniz. Ali'ye gelince, o Resulullah'ın amcasının oğlu ve dâmâdıdır." Sonra eliyle işaret ederek: "İşte bu da onun evidir ve gördüğünüz gibi (Peygamber'in evinin içerisinde) yer almıştır."^{71[71]}

Görüldüğü gibi bu rivâyette Abdullah İbn-i Ömer, üçüncü halife Osman'ı savunmak için sadece Uhut Savaşı'na ve kaçanların affıyla ilgili âyete değinmektedir. Fakat Hz. Ali'yi savunurken üç delil zikretmektedir: 1-Resulullah'ın amcasının oğlu olduğunu 2-Resulullah'ın damadı olduğunu 3-Evinin Resulullah'ın eviyle yanyana olduğunu.

Bu rivâyette bizim şahidimiz ikinci delilden ibarettir. Demek istiyoruz ki eğer gerçekten Osman Resulullah'ın kendi kızıyla evlenmiş olsaydı, Abdullah onu da savunurken Hz. Ali gibi onun da Resulullah'ın damadı olduğunu vurgulardı; oysa buna şiddetle ihtiyacı olduğu halde Osman hakkında böyle bir isnatta bulunmamaktadır. Bu da onun böyle bir fazilete (Resulullah'ın damatlığı şerefine) sahip olmadığını göstermektedir. Evet daha güçlü ve daha ma'kul bir delil bulunduğu halde, zayıf bir şahidi (işlenen bir suçun affını; Osman'ı da kapsadığını kabul etsek dahi) zikretmek mantıklı bir girişim olmasa gerek. O halde böyle bir şeyin (damatlığın) esasen olmadığını söylemek daha mantıklı olmaz mı?!

MUHTEMEL BİR ÇÖZÜM YOLU

Buraya kadar ortaya koyduğumuz deliller, Osman ile evlenen kızların, yine Ebul'âs ile evlenen Zeyneb'in Resulullah'ın gerçek kızları olmadığını gösteriyor. Şimdi burada şu sorunun cevabını vermemiz gerekir ki, geldiğimiz bu noktada, acaba Resulullah'ın evlatlarından bahseden rivâyetlerde ismi geçen Zeynep, Rukayye ve Ümm-ü Külsüm isimli kızların esasen varlığı da mı şüphelidir; yoksa söz konusu rivâyetlere muhtemel de olsa makul bir açıklama getirmek mümkün müdür?

Bize göre bu rivâyetlerde ismi geçen söz konusu kızların varlığını inkar etmek istemiyorsak, bu konuda ortaya koyulabilecek en makul ihtimal şudur ki evet Peygamber'in Hz. Hatice'den olan Zeynep, Rukayye ve Ümm-ü Külsüm isminde kızları vardı; fakat bunlar (bazı rivâyetlerin de değindiği gibi) küçük yaşta vefat etmişlerdir. Yani Peygamber'in hem üvey evlatlarının ismi Zeynep, Rukayye ve Ümm-ü Külsüm'dü, hem de kendi kızlarının; fakat kendi kızları fazla yaşamadan, küçük yaşta vefat etmişlerdir. Ebul'âs ve Osman ile evlenen kızlar ise Peygamber'in üvey evlatlarıdır ve o zamanlar halk arasında üvey evlatlar da gerçek evlat gibi telakkî edildikleri

70-Bu cümlede Uhut savaşına işaret edilmektedir. Bilindiği gibi Uhut savaşında malum olayların ardından, ashaptan birkaç kişi hariç hemen hepsi, Resulullah'ı meydanda yalnız bırakarak kaçmış, sonradan Resulullah'ın hayatta olduğunu öğrenince bir çoğu geri dönmüştü. Fakat Allah-u Teâlâ yinede onları affetmişti. Osman ise savaştan üç gün sonra Medine'ye geri dönmüş ve Resulullah ona "Amma da uzun gittin!" diyerek târizde bulunmuştu.

71-Sahih-i Buhari (Arapça metin), C.3, S.68.

için, söz konusu kızlar da sürekli Resulullah'ın kızları diye anılarak öyle meşhur olmuş ve sonrakiler onları Resulullah'ın kızları zannederek kaynaklara da daha çok o şekilde kaydetmişlerdir.

Bu rivâyetleri bu şekilde tevil etmekten başka bir çaremiz yoktur; aksi taktirde zikrettiğimiz çelişkilerle karşılaşmamız kaçınılmazdır.

OSMAN'IN RUKAYYE İLE EVLENMESİNE DÂİR

Resulullah'ın, üvey kızı Rukayye'yi Osman ile neden evlendirdiği hakkında bazı Ehl-i Sünnet kaynaklarında şu ipuçlarına rastlamaktayız.

"Rukayye fevkalde bir güzelliğe sahipti."^{72[72]}

"Bir kâhin Osman'a Resulullah'ın peygamberliğini haber vermesinin ardından, o Ebubebekir'e "Eğer (Peygamber) beni Rukayye ile evlendirirse Müslüman olurum" diye söz verdi."^{73[73]}

Demek oluyor ki Resulullah'ın Osman'ı Rukayye ile evlendirmesi, onu İslam'a ısındırma amacını taşıyordu.

Öte yandan bazı rivâyetler de şöyle diyor: "Sâ'd b. Muâz, Hz. Ali'ye (Resulullah'tan) Hz. Fâtıma'yı istemesini önerince Hz. Ali şu cevabı verdi: "Ben ne dünya metaimden bir şeye sahibim..; ne altınım var ne de gümüşüm; ne de İslam'a ısındırılacak bir kâfirim ben; zira ilk Müslüman olan benim."^{74[74]}

Yine Esmâ bint-i Umeys aynı öneriyi Hz. Ali'ye götürdüğünde ona da benzer bir cevapla şöyle dedi: "Benim ne altınım var, ne de gümüşüm; dinî sahih olmayan, İslam'ı şüpheli birisi de değilim (ki evlilik vasıtasıyla İslam'a ısındırılmam söz konusu olsun!!)"^{75[75]}

Hz. Ali'nin bu sözünde, belki de evlilikleri benzer gerekçelere dayanan kimselere bir tariz söz konusudur.

Yine Hz. Ali'nin Hz. Fâtıma'yla evlenmesini anlatan bazı rivâyetlerde Resulullah'ın Hz. Ali'ye şöyle buyurduğu kaydedilmiştir: "O (Fâtıma) senindir ey Ali; sen Deccâl değilsin."^{76[76]}

Bu hadiste de Hz. Fâtıma'yı önce isteyip de Resulullah'tan red cevabı alanlara açık bir tariz olduğu için bazıları (İbn-i Sa'd ve Bezzâr gibi), hadiste bulunan "Leste" (değilsin) kelimesindeki zamirin şeklini "Lestu" (değilim) şeklinde değiştirerek, "Sen deccâl değilsin" yerine, "Ben deccâl değilim" manası çıkarmış ve Allah Resulü'nün bu cümleyle önceden Hz. Ali'ye verdiği vaade sâdik kalıp kızını ona vereceğini vurgulamak istediğini iddia etmiş ve böylece birilerine yönelik olan tarizi halletmeğe çalışmışlardır. Oysa bu çabaları da nafiledir; zira:

a)-Aynı rivâyeti Akilî söz konusu iddiaya yer bırakmayacak şekilde, şöyle nakletmiştir: Resulullah (s.a.a) Fâtıma'yı Hz. Ali'yle evlendirdiğinde Hz. Fâtıma'ya hitaben şöyle buyurdu: "Ben seni Deccâl olmayan birisiyle evlendirdim."^{77[77]}

Bu hadisin kelimelerindeki hareketleri değiştirmek mümkün olmadığı için, yukarıda verdiğimiz manadan başka bir mana çıkarmak mümkün değildir.

72-Zehâir-ül Ukbâ, S.162, El-Mevâhib-ül Ledünniyye, C.1, S.197, Et-Tebyin-u Fî Ensâb-il Kureşîyyin, S.89, Nur-ul Ebsâr, S.44.

73-Menâkıb-u Âl-i Ebî Tâlib, C.1, S.22.

74-Mecme-üz Zevâid, C.9, S.207, El-Musannaf (Abdurrazzâk), C.5, S.486, Menâkıb-ül Hârezmî, S.243.

75-Es-Siret-ul Halebiyye, C.1, S.207, El-Musannaf (San'ânî), C.5, S.486, En-Nihâye, C.1, S.14.

76-Tabakât (İbn-i Sa'd), C.8, S.12, Mecme-üz Zevâid, C.9, S.204, El-Lialî-l Masnua, C.1, S.365.

77-El-Liâli-l Masnua, C.1, S.365.

b)-Resulullah'ın önceden Hz. Ali'ye bu konuda vaadde bulunduğu iddiası da doğru değildir; zira eğer bu doğru olsaydı, Ömer ve Ebu Bekir Hz. Fâtıma'ya tâlip olduklarında, Allah Resulü onlara "Fatıma henüz küçüktür" cevabını vermez ve Hz. Ali'yle sözlü olduklarını söylerdi.

c)-Konuyla ilgili kaynakların bir çoğu, kendisine Hz. Fâtıma'yı istemesi bir çokları tarafından önerilmeden önce, Hz. Ali'nin (kendi tabiriyle) aklının ucundan bile böyle bir şeyin geçmediğini nakletmektedir. Durum böyle iken Resulullah'ın önceden Hz. Ali'ye söz verdiği iddiası doğru olabilir mi?!

Hadisin manasını bu tür soğuk te'villerle değiştiremeyeceğini anlayan İbn-i Hacer Askalânî, aynı sened ve aynı râviyle naklettiği hadisin son bölümünü ("Sen Deccâl değilsin" cümlesini) maalesef makaslayarak nakletmiştir.^{78[78]} Bu da onun ne kadar emânet ve insaf sahibi olduğunu yeterince gösteriyor!!

Bunu sadece o değil, daha niceleri ve nice yerlerde gerçekleştirmişlerdir ki yeri olmadığı için geçiyoruz.

BİR KAÇ NÜKTE

Son olarak birkaç nükteye değinip bu bahsi kapatmak istiyoruz:

1-Zikrettiğimiz bunca delile ve rivayetler arasındaki bunca çelişkiye rağmen bazılarının Zeynep Rukayye ve Ümm-ü Külsüm'ü Resulullah'ın gerçek kızları olarak göstermekte ısrarlı davrananların niyetinde belki de Hz. Ali'nin faziletlerine karşılık başkalarına fazilet üretmek yatmaktadır. İşte bu yüzden görüyoruz ki 3. Halife Osman'a "Zun-nureyn" (iki nur sahibi) lakabını vermişlerdir. Oysa dünya kadınlarının efendisi olan ve Resulullah'ın gerçek kızı ve mübarek neslinin menbaı, olduğunda zerre kadar şüphe bulunmayan Hz. Fâtıma'nın kocası Hz. Ali'den benzer bir lakabı esirgemişlerdir nedense!!

2-Osman'ın Rukayye ve Ümm-ü Külsüm ile hiç de mutlu bir hayat yaşamadıklarını ve Osman'ın onlara karşı çeşitli eziyetlerde bulunduğunu kaynaklarda okuyoruz.^{79[79]}

3- Bütün bunlara rağmen, ikinci kız (Ümm-ü Külsüm) de vefat ettiğinde güyâ Allah Resulü'nün "Eğer on kızım olsaydı yine hepsini Osmân ile evlendirirdim"^{80[80]} buyurduğunu nakleden kaynaklar, söz konusu Hz. Ali (a.s) olunca şu utanç verici uydurma hadisi nakletmekte bir beis görmüyorlar:

Güyâ Hz. Ali (a.s), (Hz. Fatıma'yla evli olduğu halde) Ebu Cehl'in kızıyla evlenmeğe tâlip olmuş; bunu duyan Resulullah öfkeli bir şekilde minbere çıkarak bütün ashabın arasında Hz. Ali'nin bu fiilini teşhir ederek onu kınamış ve "Ebu Tâlib oğlu eğer bunu yapmak istiyorsa benim kızımı boşamalıdır; zira Allah'ın düşmanının kızıyla, Allah'ın Resulü'nün kızı bir araya toplanmaz" buyurmuş; ardından da o sıralarda henüz müşrik olan Ebul'âs b. Rabi'nin (Zeyneb'in kocası) damatlığını övmüştü?^{81[81]}

Bu kıssayı uyduranlar bir çok yerin aksine burada Osman'ı neden unutmuş ve Peygamber'in methine onun yerine Ebul'âs'ı mezhar kılmışlardır acaba?! Belki de Hz. Ali'ye karşı müşrik

78-El-İsâbe, C.1, S.374.

79-Bu konuda geniş ve kaynaklara dayanan bilgiler edinmek isteyenler, Allame Seyyid Cafer Murtaza Amili'nin "Es-Sahih-u Min Siret-in Nebiyy-il A'zam" kitabına (C.4, S.12 ila 18) müracaat edebilirler.

80-Tabakât (İbn-i Sa'd), C.8, S.38, Siyer-u A'lâm-in Nübelâ, C.2, S.253.

81-Bu konuda iki büyük âlim (Allame Seyyid Cafer Murtaza Amili ve Allame Seyyid Ali Hüseyinî-i Milânî) çok geniş bir araştırma yaparak, söz konusu rivayeti, hem senet, hem de muhteva açısından güçlü ve sağlam delillerle (özellikle Sünnî kaynaklara dayanarak) çürütmüşlerdir. Bu konuda Şu kaynaklara bakılabilir: Es-Sahih-u Min Siret-in Nebiyy-il A'zam, C.4, S.53 ila 61 ve Er-Resâil-ül Aşr (On Risâle), 6. Risâle.

birisinin övülmesi ona olan ta'riz ve hicvi daha da galizleştirir de ondan!! Allah hepimizi nefsimizin ve Şeytan'ın şerrinden korusun.

4-Önceden de değindiğimiz gibi bu kızlardan bahseden Ehl-i Sünnet rivâyetleri, Rukayye ve Ümm-ü Külsüm'ün Ebu Leheb'in oğlanlarıyla evlendiği üzerinde te'kid ederken, ısrarla bu oğlanların kızlarla cinsel ilişkiye girmeden bakire olarak onları boşadıklarını ileri sürmektedirler. Halbuki kaynaklar buna engel olabilecek herhangi bir engelden bahsetmemiştir. Fakat sıra Osman'a gelince durum değişiyor. O evlenir evlenmez cinsel ilişki gerçekleşiyor; hatta hanımı Habeşe'ye giderken gemide çocuk düşürüyor. Evet böyle olmalıdır; aksi taktirde Osman'a bir fazilet daha nasıl üretilsin?!